

Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Výsledky šetření ve skupině MATEŘSKÝCH ŠKOL

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy České republiky**
Karmelitská 529/5, 118 00 Malá Strana

Název projektu: Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Číslo projektu: TIRDMSMT015MT06

Řešitel projektu:

PAQ - Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o., Vršovická 817/5, 10100 Praha

STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú., Španělská 1073/10, 12000 Praha

Doba řešení: 15. 7. 2022 – 31. 3. 2023

Informace o autorském týmu:

Ing. Kateřina Duspivová, Ph.D.

Bc. Klára Zajíčková

PhDr. Sarah Komarová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Karel Gargulák

PhDr. Václav Korbel, Ph.D.

Mgr. Jitka Uhrová

Mgr. Jan Zeman

Mgr. Michal Kunc

Mgr. Blanka Vaculík Pravdová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Daniel Prokop, Ph.D.

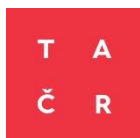
PhDr. Martin Buchtík, Ph.D.

Mgr. Jaromír Mazák, Ph.D.

Další informace o projektu (cíle projektu):

„Příprava návrhu designu administrativně nenáročného dotazníkového šetření, které bude sloužit jako komplexní nástroj sběru potřeb škol a vybraných školských zařízení. Zjištění budou sloužit k podpoře implementace strategických dokumentů (Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (DZ ČR) včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (DZ v krajích)) a následně také k evaluaci této implementace. Národní aktéři (MŠMT a jemu podřízené organizace a ČŠI) společně s regionálními aktéry (územními samosprávami) vzdělávací politiky tak získají komplexní přehled potřeb škol a zpětnovazební nástroj pro vyhodnocení. Dílčími cíli jsou: provedení pilotáže a samotného šetření na základě připravených dotazníků a také příprava nástroje generujícího reprezentativní vzorky na krajské i celostátní úrovni pro různé druhy a typy škol a vybraná školská zařízení.“

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	4
MANAŽERSKÉ SHRUTÍ	5
ÚVOD	8
1 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	9
1.1 KOMPLEXNÍ ROZVOJ DĚTÍ	10
1.2 PODPORA A ROZVOJ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ	16
1.3 PROPOJOVÁNÍ FORMÁLNÍHO, ZÁJMOVÉHO, UMĚLECKÉHO A NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
1.4 SPOLUPRÁCE SE ŠKOLSKÝMI PORADENSKÝMI ZAŘÍZENÍMI.....	23
1.5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ PODLE KRAJŮ	28
2 DALŠÍ NÁMĚTY A POTŘEBY ŠKOL	29
PŘÍLOHA – METODOLOGIE ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ ŠKOL.....	33

Seznam obrázků

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření mateřských škol	9
Obrázek 1.2: Aspekty komplexního rozvoje dětí, které se daří mateřským školám úspěšně realizovat.....	11
Obrázek 1.3: Aspekty komplexního rozvoje dětí, které se nedaří mateřským školám úspěšně realizovat.....	12
Obrázek 1.4: Limity komplexního rozvoje dětí podle mateřských škol.....	14
Obrázek 1.5: Úhrada vybraných nákladů sociálně či jinak znevýhodněným dětem ze strany mateřských škol v posledních 12 měsících	15
Obrázek 1.6: Vytváření vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky mateřských škol.....	16
Obrázek 1.7: Aktualizace vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky mateřských škol	16
Obrázek 1.8: Přístup mateřských škol k rozvoji začínajících učitelů	17
Obrázek 1.9: Překážky ve vzdělávání pedagogických pracovníků podle mateřských škol.....	19
Obrázek 1.10: Zájem mateřských škol o kvalitní kariérní systém (řád)	20
Obrázek 1.11: Preferovaná forma předávání know-how a výstupů podle mateřských škol	21
Obrázek 1.12: Zohledňování znalostí a kompetencí nabytých v rámci neformálního vzdělávání ze strany mateřských škol	22
Obrázek 1.13: Zájem mateřských škol o spolupráci s vybranými subjekty.....	23
Obrázek 1.14: Hodnocení spolupráce se školskými poradenskými zařízeními ze strany mateřských škol.....	24
Obrázek 1.15: Využívání konzultací k doporučením vydaným školskými poradenskými zařízeními ze strany mateřských škol.....	24
Obrázek 1.16: Oblasti nezbytné pro zlepšení spolupráce mateřských škol se školskými poradenskými zařízeními.....	27

Manažerské shrnutí

CÍLE ŠETŘENÍ

Šetření ve skupině mateřských škol se soustředilo na zmapování **potřeb a bariér** v oblastech souvisejících s **komplexním rozvojem žáka**, rozvojem **pedagogických pracovníků**, **propojováním formálního**, uměleckého, zájmového **a neformálního vzdělávání** a **spoluprací se školskými poradenskými zařízeními**. Dotazníkového šetření se aktivně zúčastnilo 4 324 mateřských škol (80 % všech mateřských škol), díky čemuž bylo možné identifikovat překážky bránící mateřským školám v úspěšné realizaci těchto oblastí. Následující části shrnují hlavní poznatky ze šetření mezi mateřskými školami. Zároveň jsou zde doplněna související doporučení formulovaná především na základě bariér a potřeb, které mateřské školy uváděly v rámci šetření.

KOMPLEXNÍ ROZVOJ DĚTÍ

Mateřským školám se v oblasti komplexního rozvoje dětí daří podle svého sebehodnocení nejlépe rozvíjet **kreativitu a tvořivost**, silnou stránku spatřují i ve **schopnosti rozvíjet potenciál každého dítěte**. Naopak **nejproblematictějšími oblastmi**, které se mateřským školám participujícím na šetření nedaří realizovat a uvítaly by v nich podporu, jsou **rozvoj podnikavosti a rozvoj růstového myšlení dětí**.

Nejvíce limitující pro komplexní rozvoj dětí je podle názoru poloviny ředitelů a ředitelk mateřských škol **nedostatečná kapacita specializovaných a podpůrných pozic, vliv rodiny a dalších osob** v blízkém okolí dětí a **nedostatečné časové kapacity** pedagogických pracovníků věnovat se individuálnímu a současně komplexnímu rozvoji každého dítěte. Z výsledků šetření dále vyplývá, že v posledních 12 měsících uhradilo alespoň jeden z vybraných nákladů **sociálně či jinak znevýhodněným dětem pouze 53 % mateřských škol**.

Pro zlepšení situace v této oblasti proto bude nezbytné **soustředit se na zjištěné bariéry**, a to zejména na **nedostatečnou kapacitu** školních psychologů, speciálních pedagogů a dalších **specializovaných pozic, nedostatečné časové kapacity pedagogických pracovníků** a podporu **sociálně či jinak znevýhodněných dětí**.

PODPORA A ROZVOJ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Vzdělávací plány pro pedagogické pracovníky vytváří dle tvrzení vedení **77 % mateřských škol**, přičemž většina z nich (82 %) vytváří plány plošně pro všechny pedagogické pracovníky. Většina respondentů z těchto mateřských škol pak deklaruje, že **každoročně** přistupuje k jejich **aktualizaci**. **Rozvoji začínajících pedagogických**

pracovníků se v současnosti **systematicky věnuje necelá polovina mateřských škol**, u 8 % mateřských škol se jedná o aktivitu několika zaměstnanců a ve 12 % mateřských škol je podpora pouze formální. 10 % mateřských škol se této oblasti nevěnuje vůbec. Většina mateřských škol projevila **zájem o kvalitní kariérní systém**.

Za největší **překážky bránící dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků** považují ředitelé a ředitelky mateřských škol omezené možnosti, jak zajistit **suplování, chybějící finanční zdroje** potřebné pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích a **nedostatek časových kapacit** pedagogických pracovníků nutných pro účast na vzdělávacích akcích. Z otevřených odpovědí dále vyplynulo, že na straně pedagogických pracovníků se ředitelé a ředitelky mateřských škol potýkají s **vysokým vyčerpáním pedagogických pracovníků** spojeným se zvýšenou únavou a demotivací, se specifickými problémy se potom potýkají mateřské školy s **vyšším věkovým průměrem pedagogických pracovníků**.

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je zásadní zaměřit se na **zpřístupnění vzdělávacích akcí** pro všechny zájemce, **finanční a místní (geografickou) dostupnost** nabízených kurzů a v neposlední řadě i **na jejich kvalitu**. Zcela zásadní je rovněž **umožnit pedagogickým pracovníkům aktivní účast** na dalším vzdělávání. Předpokladem k tomuto kroku je **minimalizace pocitu přetížení pedagogických pracovníků** a zajištění dostatečných kapacit pro případné **suplování**.

Preferovanými formami předávání informací ze strany MŠMT jsou z pohledu ředitelů a ředitelky mateřských škol online školení, webináře, tematické semináře a edukační videa (tedy nikoliv materiály ve statické, textové podobě). Zaznamenána byla rovněž potřeba přehlednějších a pravidelně aktualizovaných stránek MŠMT, včasných reakcí na dotazy z praxe či zprostředkování možnosti sdílení zkušeností s dalšími školami. V tomto ohledu je tedy zásadní **soustředit se nadále na atraktivní formu předávání informací**, systematickou komunikaci jejich existence vůči širšímu publiku a současně **vyhrazení kapacit pro aktivní komunikaci se školami**. Kritizované **statické výstupy** je nutné **převést do interaktivní podoby**, která by uživateli umožňovala snadný pohyb mezi tématy dle individuální potřeby. Zároveň by měl být kladen velký **důraz na praktickou stránku** (např. ve smyslu zprostředkování příkladů z praxe).

PROPOJOVÁNÍ FORMÁLNÍHO, ZÁJMOVÉHO, UMĚLECKÉHO A NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Mezi mateřskými školami převažují ty, které dle svých tvrzení **pracují se znalostmi a kompetencemi nabytými dětmi v rámci neformálního vzdělávání** – systematicky se však této oblasti věnuje pouze 44 % mateřských škol. Většina mateřských škol ale projevila **zájem o větší propojení** se subjekty **uměleckého, zájmového či neformálního vzdělávání**, zejména s paměťovými institucemi, základními uměleckými školami a středisky volného času. V této oblasti je tedy prostor pro

zprostředkování příkladů funkční praxe této spolupráce. Mateřské školy mohou být rovněž **inspirací pro ostatní školy z hlediska širokého spektra subjektů**, s nimiž je možné spolupráci navázat. V této oblasti je rovněž důležité **rozšiřovat povědomí o již existujících možnostech a metodických materiálech**.

SPOLUPRÁCE SE ŠKOLSKÝMI PORADENSKÝMI ZAŘÍZENÍMI

Drtivá většina mateřských škol dle tvrzení ředitelů a ředitelky spolupracuje s alespoň jedním z uvedených typů školských poradenských zařízení (SPC, PPP), nejčastěji s PPP. Obecně byla **spolupráce se školskými poradenskými zařízeními hodnocena pozitivně**. I přes deklarovanou spokojenost však mateřské školy vnímají **prostor pro zlepšení** v celé řadě oblastí. K nejčastěji zmiňovaným námětům patří zejména **užší spolupráce** s pracovníky školských poradenských zařízení např. formou častější terénní práce, **posílení personálních kapacit na straně školských poradenských zařízení** a **zvýšení finanční podpory** této oblasti. Většina uváděných podnětů souvisí a poukazuje na **přetížení školských poradenských zařízení**, ať už jde o dlouhé čekací lhůty či nedostatečný rozsah terénní práce. Část mateřských škol také poukazuje na **nedostatečnou konkretizaci formulací týkajících se vydávaných doporučení** pro práci s konkrétními dětmi. V případě mateřských škol byla rovněž vyjadřována potřeba flexibilnější **spolupráce s logopedy**.

V rámci této oblasti je proto důležité **zaměřit se na** (nejen tímto šetřením) **zmapované systémové nedostatky**, které neumožňují dosáhnout účinnější spolupráce mezi školami a školskými poradenskými zařízeními, a podepisují se tak i na kvalitě poskytovaných služeb. Zcela zásadní je proto **navýšení objemu finančních prostředků** alokovaných do této oblasti a větší podpora **personálního zajištění činností školských poradenských zařízení** vč. **posílení kapacit pro terénní práci**. Tato zjištění jsou plně v souladu se zjištěními v dalších výzkumech¹.

¹ Např. výsledky projektu financovaného TA ČR v rámci programu BETA2 s č. TIRDMSMT015MT01 *Analýza příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených podle § 16 odst. 9, Školského zákona a návrh souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti*.

Úvod

Hlavním cílem projektu „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“ bylo získat relevantní a věrohodné informace o potřebách škol a školských zařízení v souvislosti s implementací národních strategických dokumentů, zejména Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ (dále jen „S2030+“) a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen „DZ ČR“), včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (dále jen „DZ v krajích“). Výsledky budou využívat aktéři na národní i regionální úrovni pro identifikaci potřeb škol a školských zařízení ve vazbě na tvorbu příslušných opatření, zároveň mohou tyto výsledky následně využít i pro evaluaci implementace zmíněných strategických dokumentů.

Výzkumný design projektu byl navržen tak, aby bylo dosaženo hlavního cíle projektu v nejvyšší možné kvalitě při současném respektování požadavku na minimální administrativní zátěž respondentů. Výzkumný design kombinuje kvantitativní i kvalitativní metodologické přístupy, a umožňuje tak dosáhnout výrazného synergického efektu. K celistvosti výzkumného designu přispělo i zapojení různých aktérů ve vybraných fázích výzkumu, díky čemuž bylo možné postihnout dynamiku sledované oblasti a větší množství oborových perspektiv. Výzkumný design důsledně dodržuje požadavek na administrativní nenáročnost šetření škol a školských zařízení, přičemž důraz na minimalizaci administrativní náročnosti byl zohledněn u všech aktérů (tzn. u MŠMT jako konečného uživatele výsledků, respondentů šetření i uživatelů výsledků).

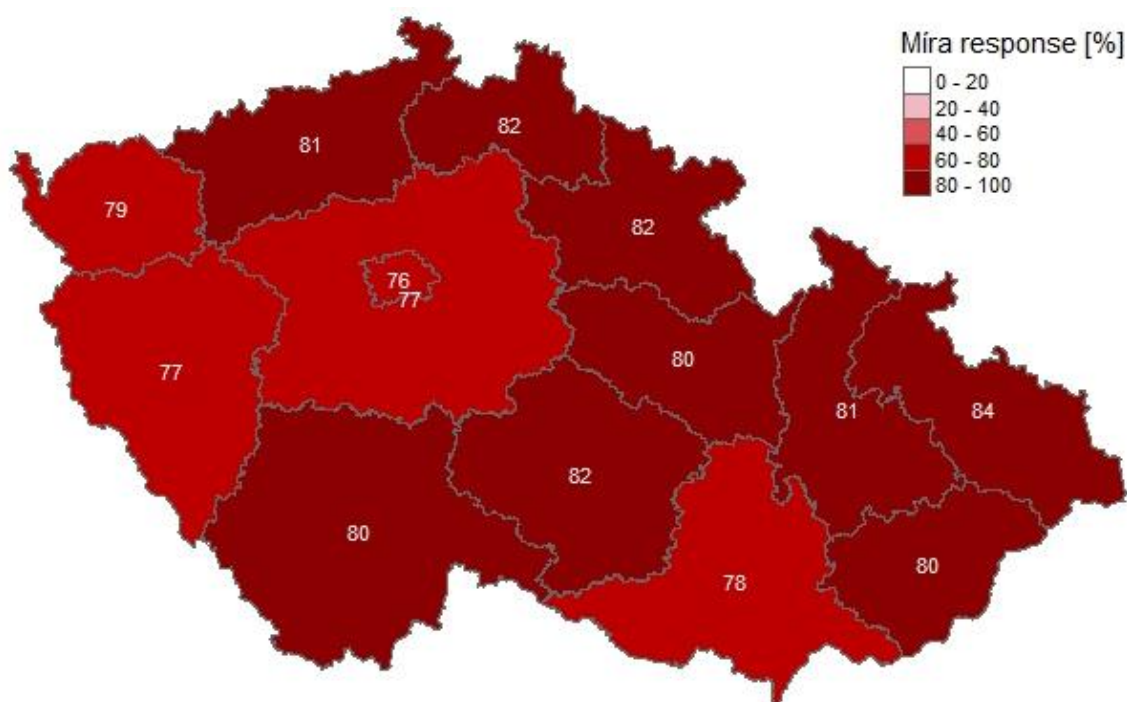
Výzkum je možné rozdělit do několika na sebe navazujících, ale zároveň vzájemně propojených fází. První fáze výzkumu byla věnována získání komplexních informací o zkoumané oblasti, přičemž byl velký důraz kladen na sekundární analýzu především kvantitativních zdrojů a šetření, dále pak na kvalitativní metodologické přístupy. Výsledky získané v rámci první fáze výzkumu byly klíčovým vstupem do druhé fáze, v níž byla majoritní pozornost věnována dotazníkovému šetření v populaci škol a školských zařízení. Třetí fáze výzkumu byla zaměřena na analýzu dat z dotazníkových šetření na úrovni ČR i jednotlivých krajů a tvorbu interaktivního nástroje pro generování reprezentativních výběrových souborů. Výsledky všech fází výzkumu byly promítnuty do souboru doporučení a návrhu opatření v oblasti zjišťování potřeb škol a školských zařízení. **Všechny výše uvedené výsledky projektu i jednotlivá doporučení jsou podrobně popsány v souhrnné závěrečné zprávě. V této dílčí zprávě jsou uvedeny pro lepší přehlednost výsledky ze šetření ve skupině mateřských škol.**

1 Výsledky šetření ve skupině mateřských škol

Hlavním cílem šetření ve skupině mateřských škol bylo identifikovat **potřeby a bariéry**, které školy vnímají v oblastech souvisejících s **komplexním rozvojem žáka**, rozvojem **pedagogických pracovníků**, **propojování formálního, uměleckého, zájmového a neformálního vzdělávání a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními**. Účelem tohoto šetření nebylo – s ohledem na jeho maximální možný rozsah – popsat komplexně problematiku v dané oblasti, ale **doplnit** již stávající datové zdroje o **chybějící informace** anebo pomoci lépe **nasměrovat navazující**, úžeji zaměřenou **výzkumnou činnost** MŠMT či dalších institucí. Nedílnou součástí dotazníku byla i otevřená otázka, v rámci níž mohli respondenti uvést další podněty a náměty, které souvisí s naplňováním vzdělávacích cílů a měla by na ně být rovněž zaměřena pozornost (viz kapitola 2).

Šetření ve skupině mateřských škol probíhalo na přelomu listopadu a prosince 2022. V rámci tohoto šetření vyplnilo dotazník **4 324 mateřských škol**, a bylo tak dosaženo míry response ve výši 80 %. Struktura odpovědí byla rozvržena relativně rovnoměrně i mezi kraji České republiky (viz Obrázek 1.1).

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření mateřských škol

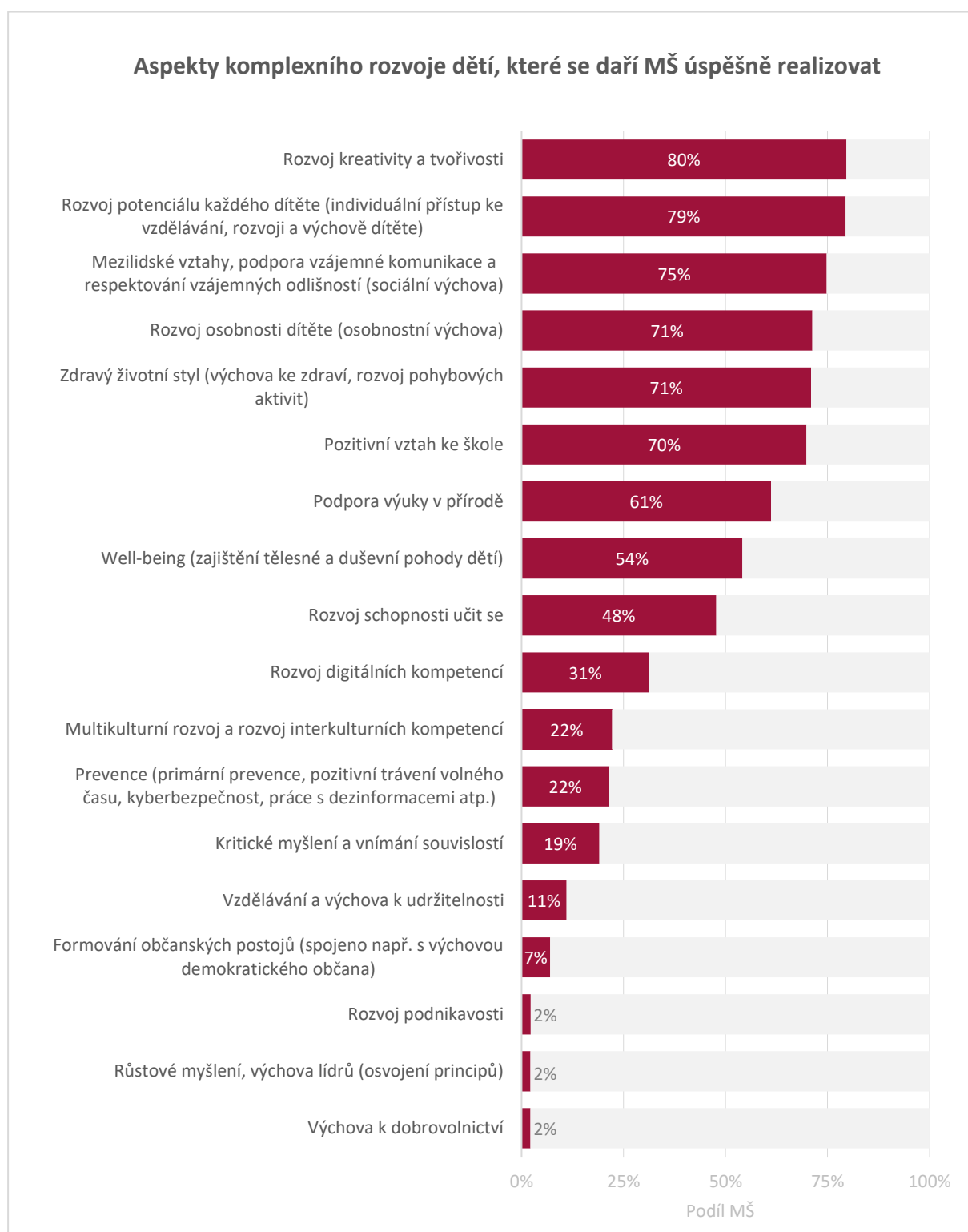
Zdroj: Vlastní zpracování.

1.1 Komplexní rozvoj dětí

Všechny mateřské školy, které se zúčastnily dotazníkového šetření, deklarují, že se jim daří **úspěšně rozvíjet alespoň jeden z aspektů komplexního rozvoje žáka** (viz Obrázek 1.2). Struktura jednotlivých aspektů komplexního rozvoje žáka, ve kterých se mateřské školy cítí být silnými, odpovídá z velké míry roli mateřských škol ve vzdělávací soustavě. **Většina mateřských škol** podle svého názoru úspěšně **rozvíjí kreativitu a tvořivost dětí** (80 % mateřských škol), 79 % mateřských škol je úspěšných v **rozvoji potenciálu každého dítěte**. Tři čtvrtiny mateřských škol pak spatřují svou silnou stránku v pěstování **mezilidských vztahů**, podpoře vzájemné komunikace a respektování vzájemných odlišností. Nadpoloviční většina mateřských škol dále klade důraz na **rozvoj osobnosti** dítěte a zdravý životní styl (po 71 %), pěstování **pozitivního vztahu ke škole** (70 %), podporu **výuky v přírodě** (61 %) a **well-being** dětí (54 %). Ostatní z oblastí byly zmiňovány méně často, nicméně se z velké části jedná o aspekty, na jejichž rozvoj se ve větším měřítku soustředí spíše další stupně vzdělávání (např. formování občanských postojů či rozvoj podnikavosti). V souvislosti s výše uvedeným upozorňujeme, že respondenti mohli v rámci dané otázky vybrat maximálně 10 oblastí.

Mateřské školy mohly v rámci dotazníkového šetření identifikovat i oblasti, které se jim naopak **nedaří realizovat** a v nichž by uvítaly podporu. Za slabší se některé mateřské školy považují zejména v oblasti **rozvoje podnikavosti** či rozvoje **růstového myšlení** (po 29 % mateřských škol). Přibližně čtvrtina mateřských škol vnímá jako svou slabší stránku rozvoj **digitálních kompetencí** (26 %), **kritického myšlení** a vnímání souvislostí (23 %) či **výchovu k dobrovolnictví** (22 %). Další z aspektů vybíral již menší podíl mateřských škol. V tomto ohledu je však nezbytné upozornit na skutečnost, že se i v případě podílů ve výši jednotek procent jedná o stovky škol, které se s daným problémem potýkají. Pro úplnost uveďme, že téměř pětina mateřských škol (**19 %**) **nezaznamenává** podle svého tvrzení **neúspěch** v žádné z uvedených oblastí (viz Obrázek 1.3).

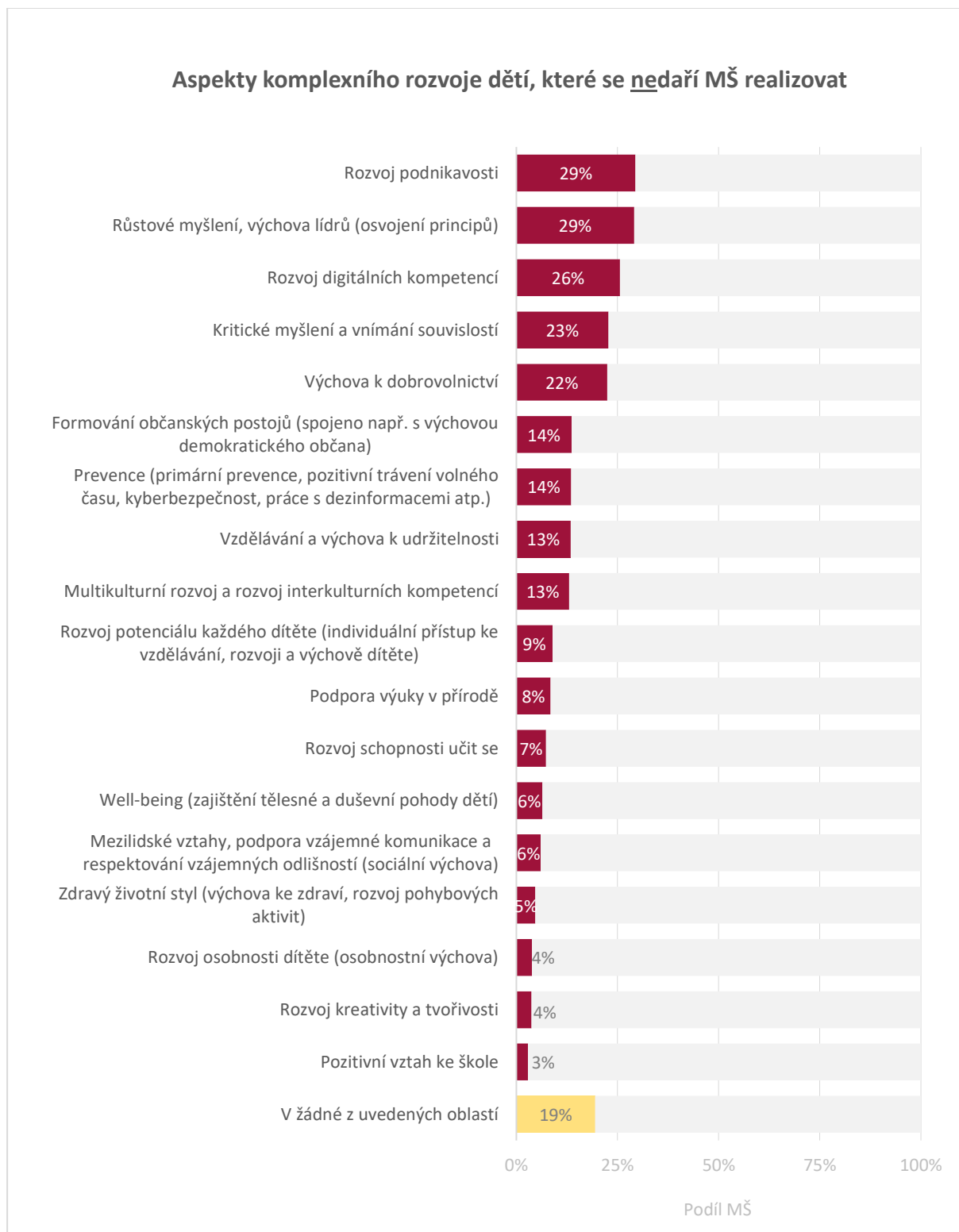
Obrázek 1.2: Aspekty komplexního rozvoje dětí, které se daří mateřským školám úspěšně realizovat

Pozn.: Odpovědi na otázku „Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás daří Vaší škole úspěšně realizovat? Označte prosím maximálně 10 oblastí, o nichž si myslíte, že by mohla být Vaše škola inspirací pro jiné školy.“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.3: Aspekty komplexního rozvoje dětí, které se nedaří mateřským školám úspěšně realizovat

Pozn.: Odpovědi na otázku „Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás nedaří Vaší škole realizovat, a uvítali byste v tomto ohledu podporu? Označte prosím maximálně 10 oblastí.“. N=4 324.

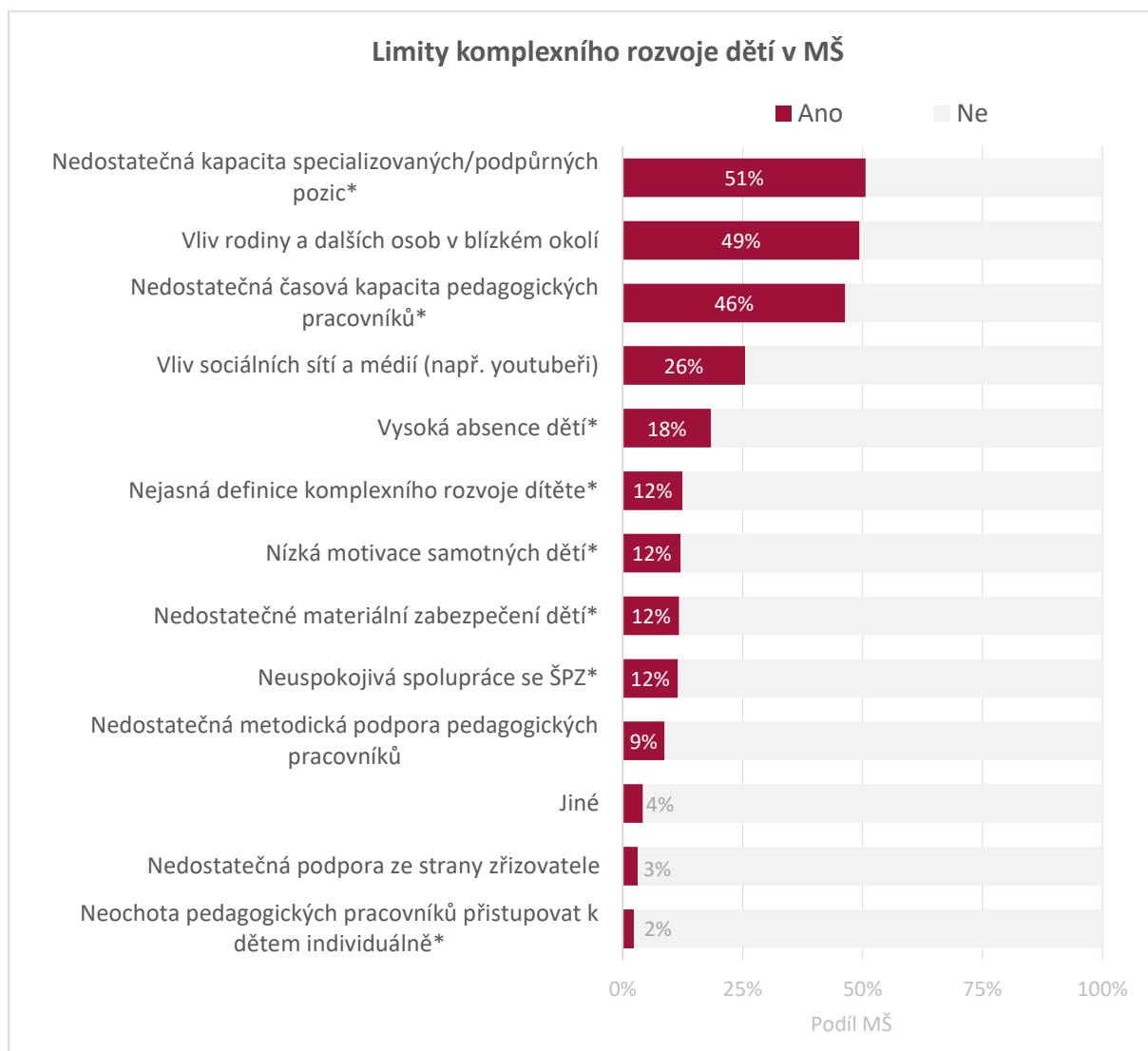
Zdroj: Vlastní zpracování.

Jako nejvíce **limitující aspekt v oblasti komplexního rozvoje dětí** mateřské školy nejčastěji zmiňují **nedostatečnou kapacitu specializovaných a podpůrných pozic** (51 % mateřských škol), v obdobné míře vnímají mateřské školy jako limitující **vliv rodiny** a dalších osob v blízkém okolí (49 %). Téměř polovina (46 %) mateřských škol pak vidí jako překážku **nedostatečnou časovou kapacitu pedagogických pracovníků** věnovat se individuálnímu a současně komplexnímu rozvoji každého dítěte. Více než čtvrtina (26 %) mateřských škol vnímá negativní **vliv sociálních sítí a médií**, který se s přechodem na základní školu dále zvyšuje. Výsledky šetření dále potvrzují, že i v předškolním vzdělávání brzdí komplexní rozvoj dítěte **vysoká absence** (18 % mateřských škol). Přibližně desetina mateřských škol vnímá jako limitující nedostatečné **materiální zabezpečení dětí** či **neuspokojivou spolupráci se školskými poradenskými zařízeními** (viz Obrázek 1.4).

V rámci dotazníkového šetření mohly mateřské školy uvést další aspekty, které podle jejich názoru omezují komplexní rozvoj dětí. Mateřské školy v tomto ohledu uváděly zejména následující faktory:

- nedostatečná připravenost pracovníků škol,
- vysoké počty dětí ve třídách,
- zvyšující se počty dětí s potřebou podpůrných opatření či dětí s již přiznanými podpůrnými opatřeními,
- celkový zdravotní stav dětí,
- nedostatek finančních prostředků na pořízení vybavení školy, školních pomůcek či kompenzačních pomůcek,
- nevyhovující prostory školy,
- špatná dopravní obslužnost v obci,
- nedostatečná podpora ze strany MŠMT,
- chybějící příklady dobré praxe pro pedagogické pracovníky.

Obrázek 1.4: Limity komplexního rozvoje dětí podle mateřských škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „Které z následujících položek nejvíce limitují komplexní rozvoj dětí/žáků/studentů ve Vaší škole? Označte prosím všechny relevantní položky.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

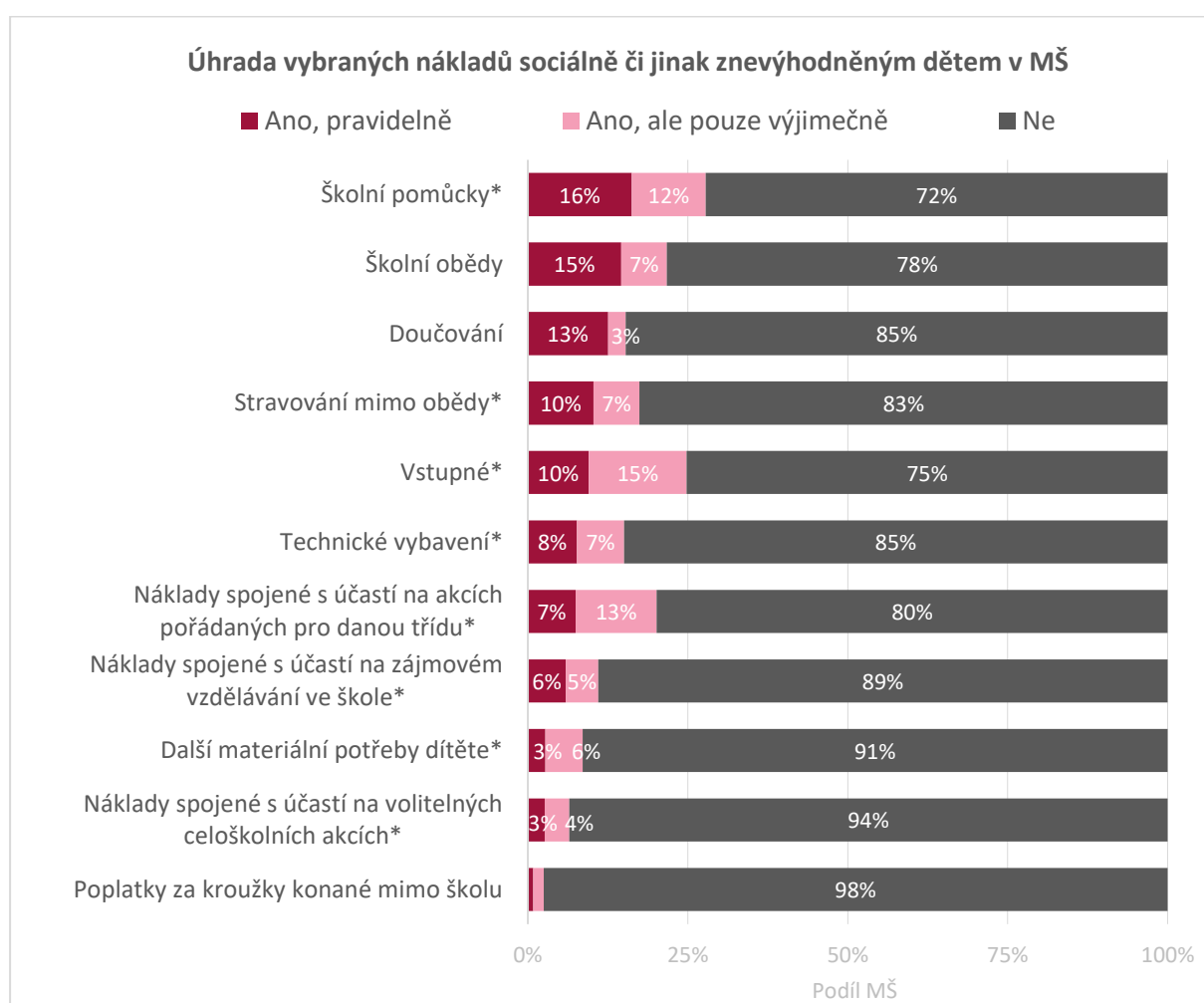
Vzdělávací dráha každého dítěte je ovlivněna sociální situací domácnosti, v níž je dané dítě členem – to potvrzují nejen výše uvedené výsledky, ale i výsledky rozsáhlého výzkumu prováděného v této oblasti². Výsledky dotazníkového šetření indikují, že zhruba polovina mateřských škol si je této skutečnosti vědoma a přistupuje k zajištění materiálních potřeb dětí aktivním způsobem – **v posledních 12 měsících totiž uhradilo alespoň jeden z vybraných nákladů sociálně či jinak znevýhodněným dětem 53 % mateřských škol.**

Mateřské školy dětem **nejčastěji hradí náklady na školní pomůcky (16 % mateřských škol pravidelně a 12 % pouze výjimečně)**. V **15 %** případů hradí mateřské školy

² V ČR viz např. [PAQ Research a Think-tank IDEA \(2020\)](#).

pravidelně cenu **školních obědů**, více než desetina škol nese pravidelně i náklady na **doučování**. Ostatní položky jako stravování mimo obědy (svačiny, ovoce, zeleninu), vstupné, technické vybavení či náklady spojené s účastí na různých akcích již pravidelně hradí maximálně desetina mateřských škol. **Vstupné** je současně položkou, kterou největší podíl mateřských škol hradí znevýhodněným dětem alespoň nepravidelně (viz Obrázek 1.5). Z výsledků je patrné, že je nutné věnovat zvýšenou pozornost samotné struktuře nákladů a **zaměřit se zejména na oblasti, které jsou klíčové z hlediska celé vzdělávací dráhy** (tzn. primárně na **školní obědy a účast na školních a mimoškolních akcích**).

Obrázek 1.5: Úhrada vybraných nákladů sociálně či jinak znevýhodněným dětem ze strany mateřských škol v posledních 12 měsících

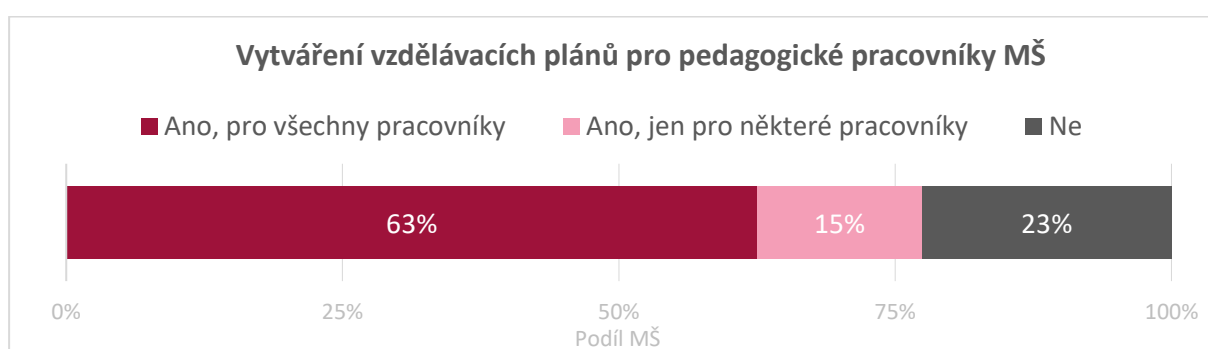
Pozn.: Odpovědi na otázku „Uhradila Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? Označte prosím všechny oblasti, které jsou pro Vaši školu relevantní.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.2 Podpora a rozvoj pedagogických pracovníků

Podle výsledků dotazníkového šetření **vytváří vzdělávací plány pro pedagogické pracovníky 77 % mateřských škol**. V rámci této oblasti podpory rozvoje pedagogických pracovníků více než tři pětiny (**63 %**) mateřských škol deklarují, že vytváří vzdělávací plány či plány osobního rozvoje **pro všechny své pedagogické pracovníky**, 15 % mateřských škol pak vytváří tyto plány pouze pro některé pracovníky. Necelá čtvrtina (**23 %**) mateřských škol pak uvádí, že **s žádnými takovými plány jejich škola nepracuje** (viz Obrázek 1.6).

Obrázek 1.6: Vytváření vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky mateřských škol

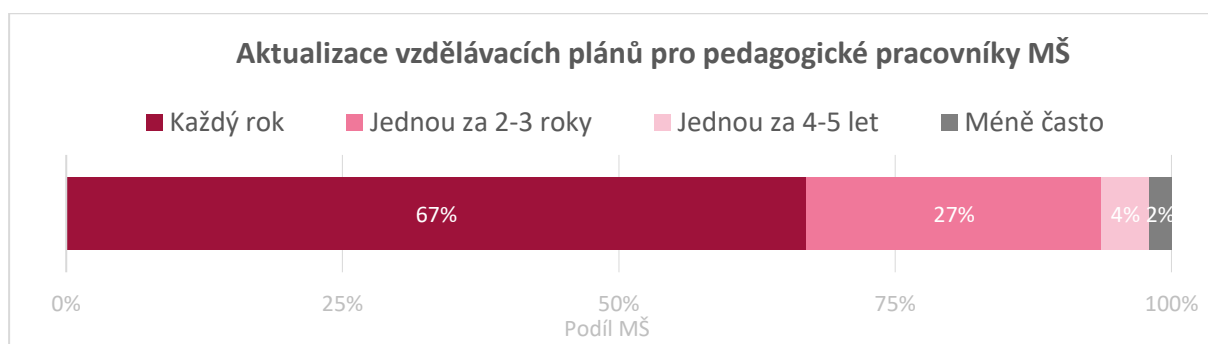

Pozn.: Odpovědi na otázku „*Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky?*“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina mateřských škol, které vzdělávací plány vytváří (ať již plošně nebo selektivně), **aktualizuje vzdělávací plány každý rok (67 % mateřských škol)**. Přibližně čtvrtina mateřských škol (27 %) aktualizuje vzdělávací plány jednou za 2-3 roky, zbývajících 6 % škol provádí aktualizaci v ještě delším intervalu (viz Obrázek 1.7).

Obrázek 1.7: Aktualizace vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky mateřských škol

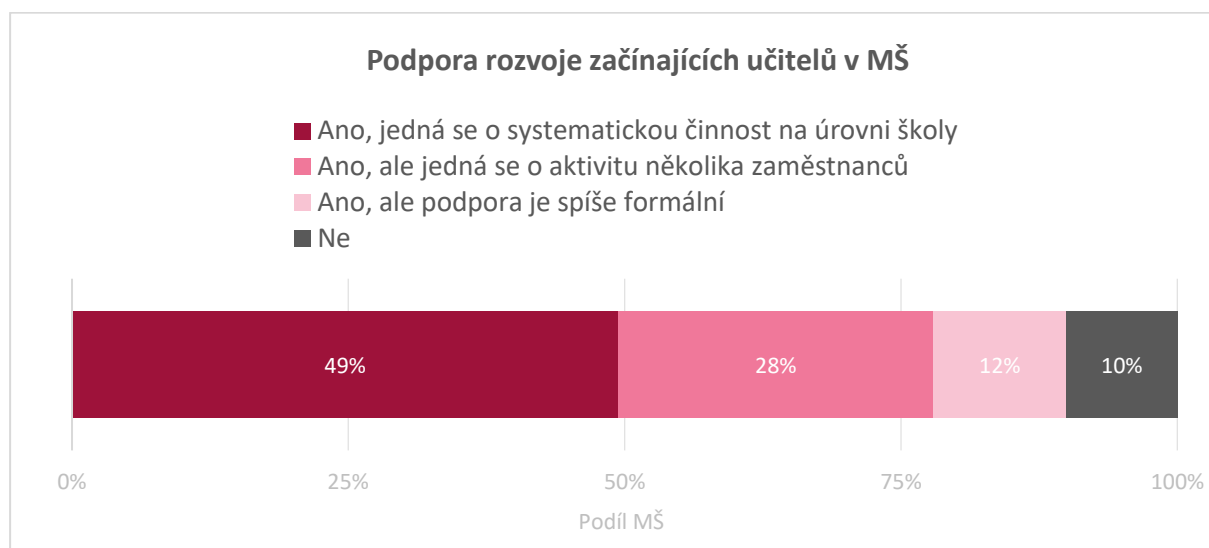

Pozn.: Odpovědi na otázku „*Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány?*“. N=3 347.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina (**90 %**) mateřských škol participujících na šetření uvádí, že **pracuje s tématem podpory rozvoje začínajících učitelů** a podporuje nově nastupující učitele formou mentoringu, systému uvádějících učitelů apod. Zhruba polovina mateřských škol (**49 %**) se podpoře rozvoje začínajících učitelů věnuje **systematicky na úrovni školy**. Více než čtvrtina (**28 %**) mateřských škol popisuje, že se jedná o aktivitu několika zaměstnanců. 12 % mateřských škol si je vědomo toho, že podporu začínajícím učitelům poskytuje spíše formálně. Pro úplnost uvedme, že desetina (**10 %**) mateřských škol rozvoj začínajících učitelů **nepodporuje vůbec** (viz Obrázek 1.8). V souvislosti s podporou začínajících učitelů je nezbytné **poskytnout školám větší metodické vedení** a pomoci jim lépe a systematicky pracovat se začínajícími učiteli. Jak totiž ukazují výsledky ČŠI³, **konkrétní podpora poskytovaná začínajícím učitelům se může mezi školami velmi lišit**. Zároveň může být velmi subjektivní i definice toho, co lze považovat za systematickou podporu začínajícím učitelům.

Obrázek 1.8: Přístup mateřských škol k rozvoji začínajících učitelů

Pozn.: Odpovědi na otázku „Je na Vaší škole podporován rozvoj začínajících učitelů (např. formou mentoringu, uvádějících učitelů)?“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Mezi nejčastěji uváděné **překážky**, které podle mateřských škol limitují další vzdělávání pedagogických pracovníků, patří omezené možnosti, jak zajistit **suplování** (66 % mateřských škol) a **nedostatek finančních zdrojů pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích** (53 %). Více než dvě pětiny (45 %) mateřských škol pak vnímají jako bariéru **nedostatečnou časovou kapacitu** pedagogických pracovníků pro účast

³ Viz Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2021/2022 – výroční zpráva ČŠI.

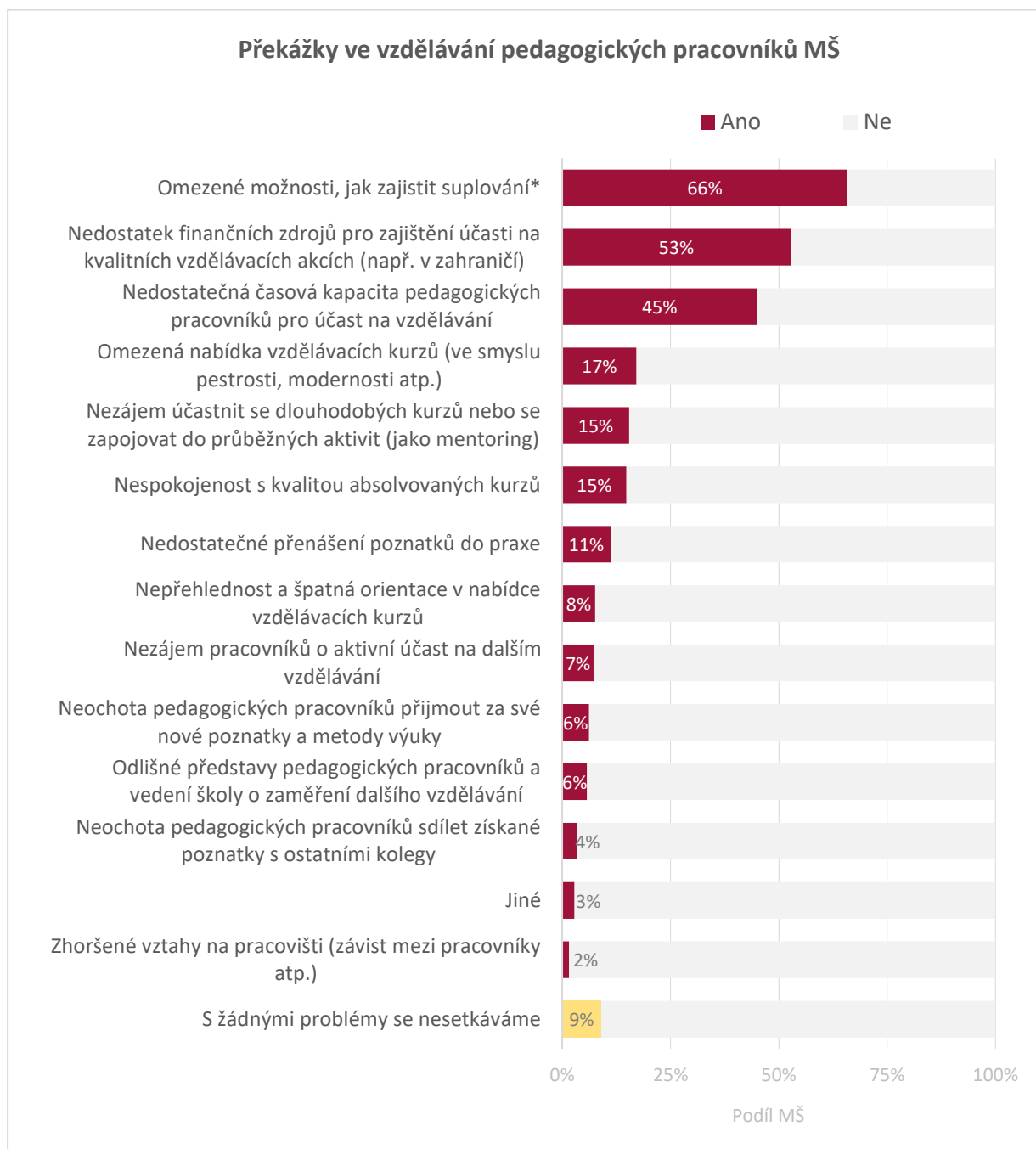
na dalším vzdělávání. Pro úplnost dodejme, že pouze **9 %** mateřských škol v rámci šetření deklarovalo, že v této oblasti nezaznamenává **žádné problémy** (viz Obrázek 1.9).

Vybrané mateřské školy uváděly v otevřené odpovědi i další překážky, na které v souvislosti s dalším vzděláváním pedagogických pracovníků narážejí. Jedná zejména o následující problémy:

- zajištění systematického vzdělávání celého pedagogického sboru je s ohledem na **celodenní a téměř celoroční provoz mateřských škol** velmi náročným úkolem,
- velmi **omezené možnosti**, jak **vzdělávat celý pedagogický sbor společně** (např. v oblastech souvisejících s tvorbou vize školy),
- vzdělávací akce často **spojené pro účastníky z mateřských i základních škol**, přičemž obsah je primárně zaměřen na základní školy,
- **špatná místní (geografická) dostupnost vzdělávacích akcí** (např. konání zejména ve velkých městech)
- chybějící nebo omezená **nabídka vzdělávání zaměřená na specifické oblasti** (např. kvalitní kurzy zaměřené na problematiku dětí se speciálními vzdělávacími potřebami),
- chybějící **nabídka vzdělávání v cizím jazyce** (např. pro pedagogické pracovníky pocházející ze zahraničí),
- **vysoká cena kurzů**,
- **časté rušení vzdělávacích akcí z důvodu nedostatečného počtu zájemců**,
- nedostatek finančních prostředků na nákup vybavení a pomůcek nezbytných pro implementaci poznatků v praxi.

Z otevřených odpovědí rovněž vyplývá, že se do oblasti vzdělávání pedagogických pracovníků výrazně promítly i události posledních let, zejména dopady pandemie COVID-19 a situace na Ukrajině spojená s nárůstem podílu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto události spojené se současnou energetickou i ekonomickou krizí přinesly nejen zvýšenou stresovou zátěž, ale i pokles reálných mezd pedagogických pracovníků. **Vysoké vytížení pedagogických pracovníků spojené se zvýšenou únavou a demotivací** pak obecně nepřispívá k jejich ochotě účastnit se ve větší míře dalšího vzdělávání. Se **specifickými problémy** souvisejícími s motivací pedagogických pracovníků k dalšímu vzdělávání se potom potýkají mateřské školy, pro které je charakteristický **vyšší věkový průměr pedagogických pracovníků**.

Obrázek 1.9: Překážky ve vzdělávání pedagogických pracovníků podle mateřských škol

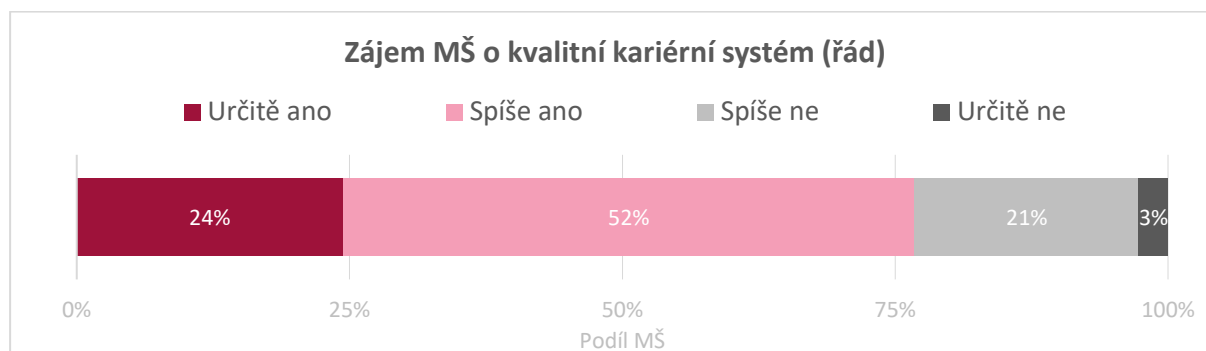

Pozn.: Odpovědi na otázku „Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často naráží? Označte všechny relevantní možnosti.“ * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina mateřských škol má, podobně jako u ostatních druhů škol, **zájem o kvalitní kariérní systém** (řád). Silný zájem panuje přibližně mezi čtvrtinou (24 %) mateřských škol, 52 % mateřských škol potom projevilo zájem slabší (viz Obrázek 1.10).

Obrázek 1.10: Zájem mateřských škol o kvalitní kariérní systém (řád)

Pozn.: Odpovědi na otázku „Uvítal/a byste existenci kvalitního kariérního systému (řádu)?“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

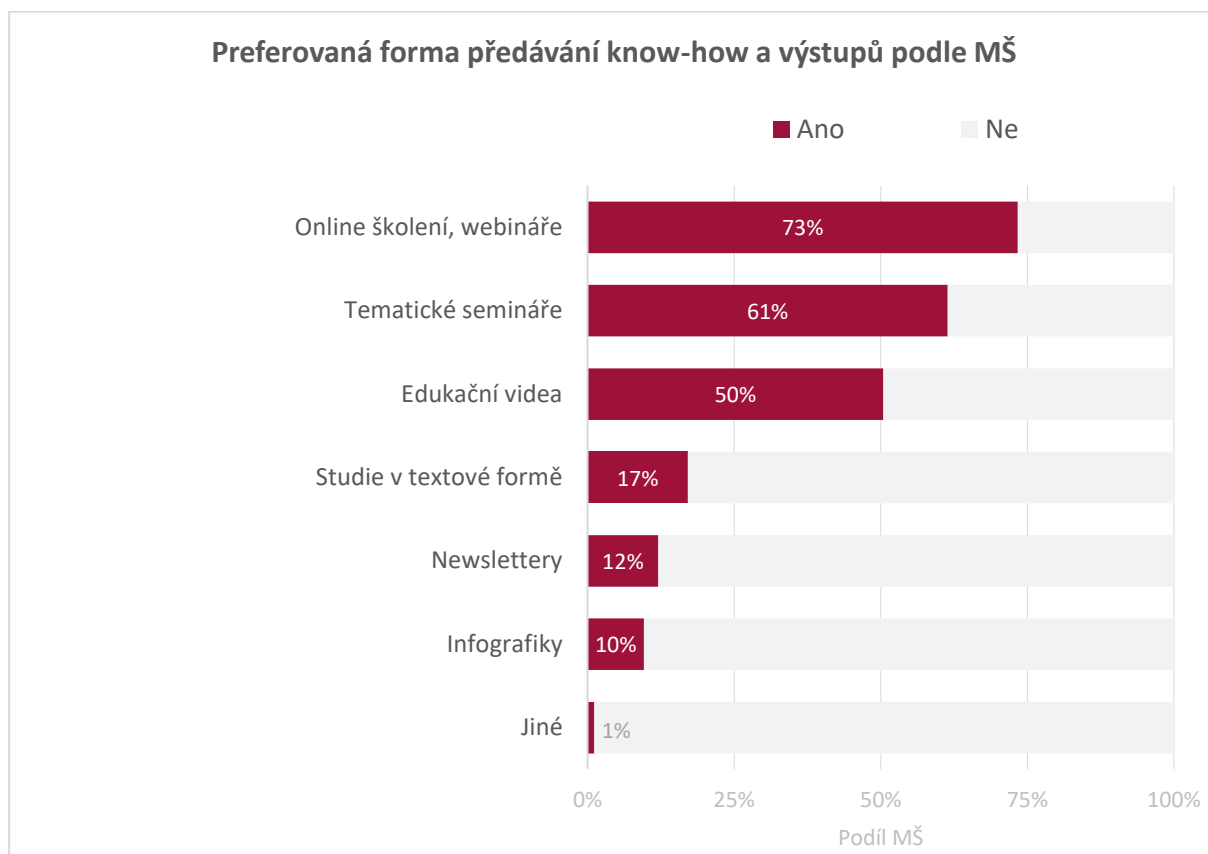
V případě metodické podpory a předávání informací je esenciální způsob předávání těchto informací, neboť nevhodně zvolený způsob neumožní příjemcům vytěžit maximum informačního potenciálu, případně příjemce nadměrně zatíží či zahltí. Z tohoto důvodu bylo zjišťováno, jakou formu předávání výstupů od MŠMT by mateřské školy uvítaly. Mateřské školy obecně preferují **předávání know-how a výstupů od MŠMT zejména ve formě online školení a webinářů (73 % mateřských škol), tematických seminářů (61 %) a edukačních videí (50 %)**. Méně preferovanými formami jsou zejména tradiční, statické výstupy – ať už v podobě výstupů v textové podobě, newsletterů či infografik (viz Obrázek 1.11).

Nad rámec možností uvedených v dotazníku se ze strany mateřských škol objevil zájem i o další formy předávání informací a know-how. V otevřených odpovědích mateřské školy zmiňovaly zejména potřebu **jednotného, přehledného a aktualizovaného webu** s potřebnými informacemi. Další poptávanou formou předávání informací a know-how je zejména **sdílení zkušeností** s ostatními školami. Mateřské školy rovněž projevily zájem o **ukázkové hodiny či otevřené hodiny**. Mateřské školy by zároveň potřebovaly včasné a kvalitní reakce na své dotazy, a proto by uvítaly **funkční (e-mailovou) komunikaci s MŠMT**.

Mateřské školy dále uváděly i bližší specifikaci svých představ týkajících se výše uvedených forem předávání informací a know-how. Jedná se zejména o následující podněty:

- **Školení i semináře by měly být zaměřeny prakticky**, tzn. měly by zahrnovat ukázkou práce s dětmi, ukázkou práce s konkrétními pomůckami, řešení modelových situací atp.
- Některé mateřské školy by uvítaly i **nahrávání webinářů** s možností jejich pozdějšího zhlédnutí.
- Velmi vítaná jsou rovněž **školení, která probíhají přímo ve škole** a může se jich účastnit celý pedagogický sbor zároveň.

Obrázek 1.11: Preferovaná forma předávání know-how a výstupů podle mateřských škol

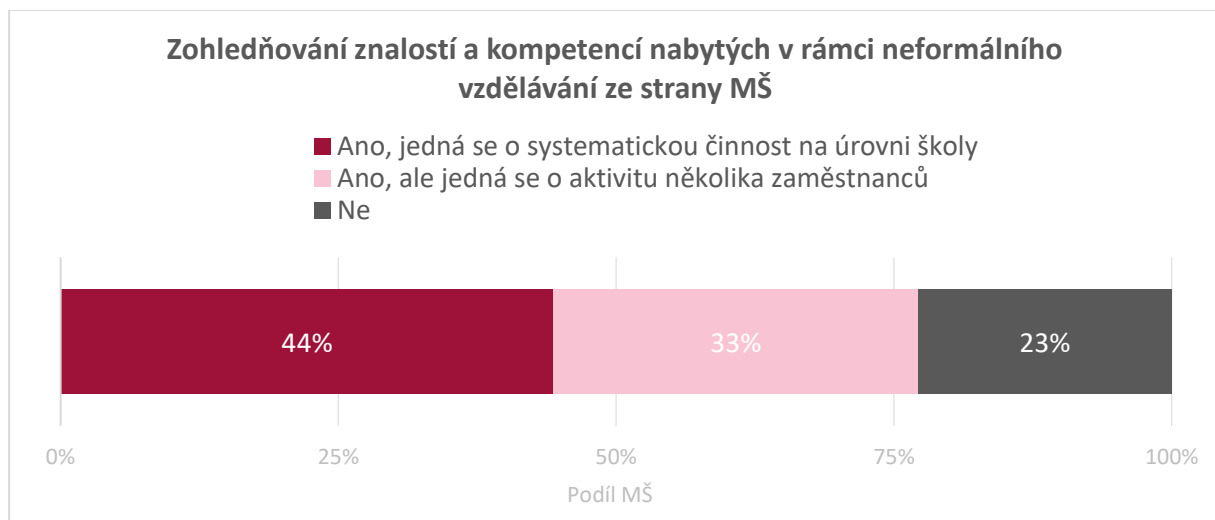
Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu předávání know-how a výstupů od MŠMT by Vaše škola nejvíce preferovala? Vyberte všechny možnosti, které pro Vaši školu platí.“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.3 Propojování formálního, zájmového, uměleckého a neformálního vzdělávání

Z hlediska propojování formálního a neformálního vzdělávání je klíčová ochota jednotlivých aktérů akceptovat vzájemně výsledky vzdělávání, resp. nabyté znalosti a kompetence. Ve skupině **mateřských škol** převažují ty, které se **znalostmi a kompetencemi nabytými v rámci neformálního vzdělávání pracují** (77 % mateřských škol), byť se nejedná ve všech případech o systematickou činnost na úrovni školy. **Systematický přístup** deklarovalo ve sledované oblasti **44 % mateřských škol**, u 33 % mateřských škol se jednalo spíše o aktivitu vybraných zaměstnanců. Necelá čtvrtina (23 %) mateřských škol uvádí, že specifické kompetence nabyté dětmi v rámci neformálního vzdělávání nebere ve výuce v potaz (viz Obrázek 1.12).

Obrázek 1.12: Zohledňování znalostí a kompetencí nabytých v rámci neformálního vzdělávání ze strany mateřských škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „Zohledňují pedagogičtí pracovníci Vaší školy během výuky specifické znalosti a kompetence, které děti/žáci/studenti nabyli v rámci neformálního vzdělávání (uměleckého, zájmového, popř. dalšího volnočasového)?“. N=4 324.

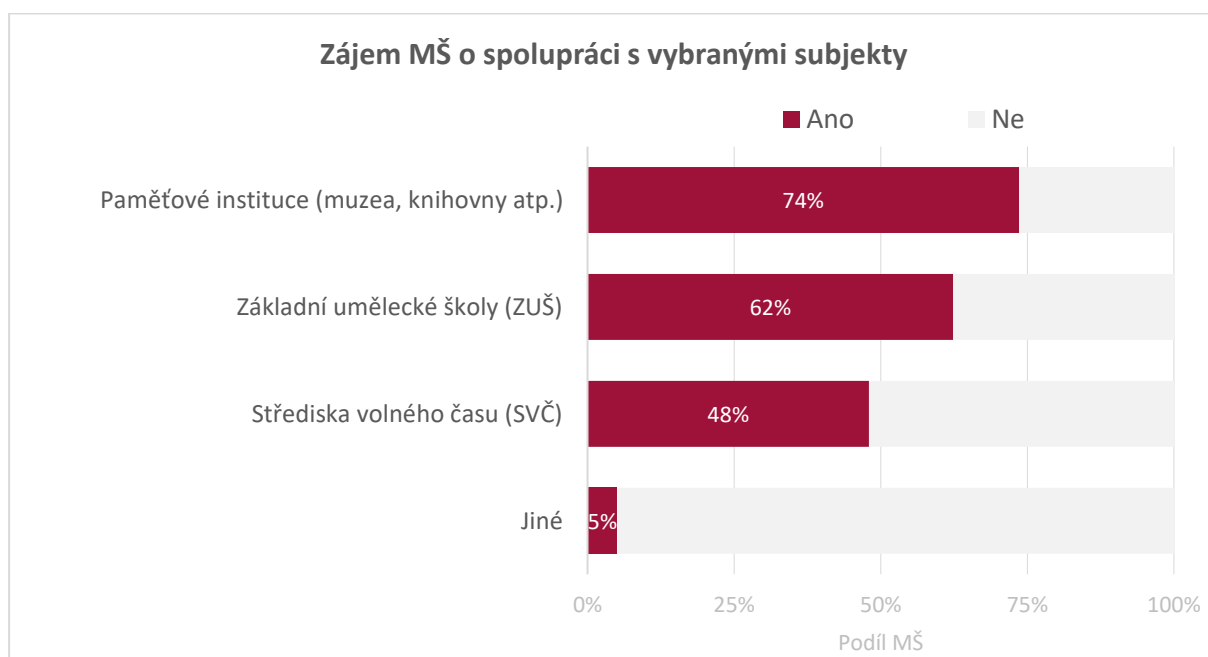
Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina mateřských škol (83 %) má zájem o větší propojení se subjekty uměleckého, zájmového či neformálního vzdělávání, případně s těmito subjekty již v dostatečném rozsahu spolupracuje (viz Obrázek 1.13). Zájem o větší míru spolupráce mají mateřské školy zejména v případě **paměťových institucí**, tzn. knihoven a muzeí (**74 %** mateřských škol), **základních uměleckých škol (62 %)** i **středisek volného času (48 %)**. Mateřské školy však v rámci dotazníkového šetření zmiňovaly i další instituce, se kterými by rády rozvíjely spolupráci. Mezi další subjekty uváděné ze strany mateřských škol patří zejména

- kulturní instituce (zejména divadla, kina a galerie),
- sportovní kluby (vč. České obce sokolské – Sokola) a turistické oddíly,
- mateřská centra,
- domovy pro seniory,
- nízkoprahová centra a centra prevence,
- instituce zaměřené na problematiku duševního zdraví,
- střediska ekologické výchovy a další subjekty zaměřené na environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu (EVVO),
- správy velkoplošných chráněných území (např. národních parků či chráněných krajinných oblastí),
- záchrané stanice pro volně žijící živočichy,
- místní spolky (např. včelařské, myslivecké),
- science centra,
- vědecko-výzkumné organizace,

- Mensa České republiky,
- složky integrovaného záchranného systému (Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR),
- zaměstnavatelé (farmy, výrobní podniky atd.).

Obrázek 1.13: Zájem mateřských škol o spolupráci s vybranými subjekty

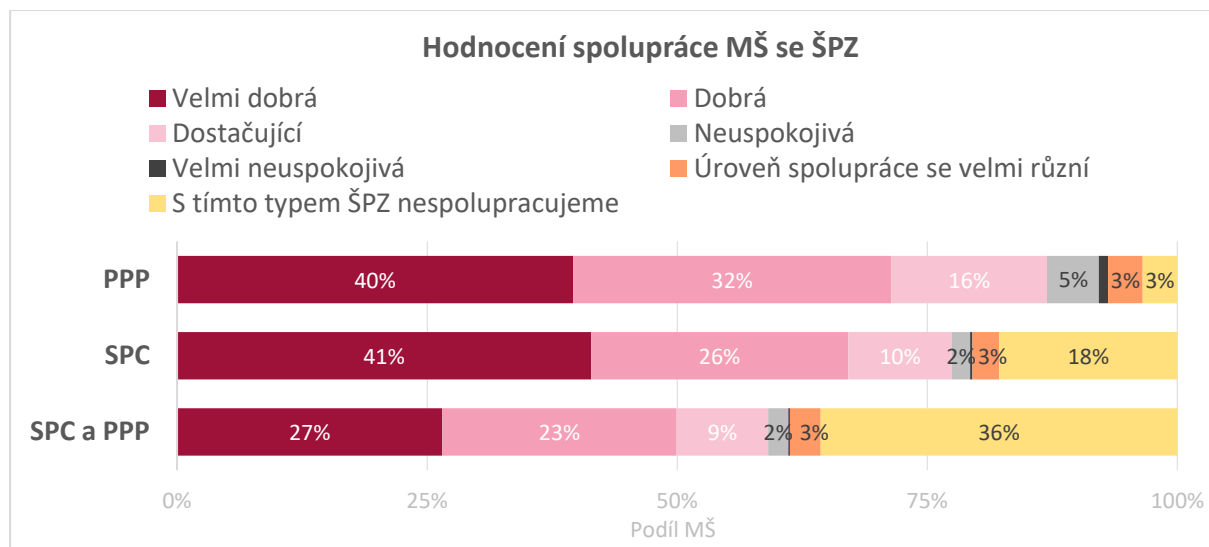
Pozn.: Odpovědi na otázku „Měla by Vaše škola zájem o větší propojení s následujícími subjekty?“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.4 Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními

Z hlediska dosahování cílů vzdělávání hrají v případě předškolního vzdělávání důležitou roli i školská poradenská zařízení, která poskytují poradenské služby dětem, rodičům, učitelům i školám s cílem podpořit plnohodnotné vzdělávání dětí dle jejich objektivních možností. **S alespoň jedním typem školských poradenských zařízení spolupracují téměř všechny (99 %) mateřské školy**, které se aktivně zúčastnily dotazníkového šetření. Většina mateřských škol nejčastěji spolupracuje s pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP). **Mateřské školy spolupracující se školskými poradenskými zařízeními obecně hodnotí tuto spolupráci pozitivně** – pouze minimum mateřských škol uvádí, že není se spoluprací spokojeno anebo vnímá rozdíly mezi jednotlivými zařízeními (viz Obrázek 1.14).

Obrázek 1.14: Hodnocení spolupráce se školskými poradenskými zařízeními ze strany mateřských škol

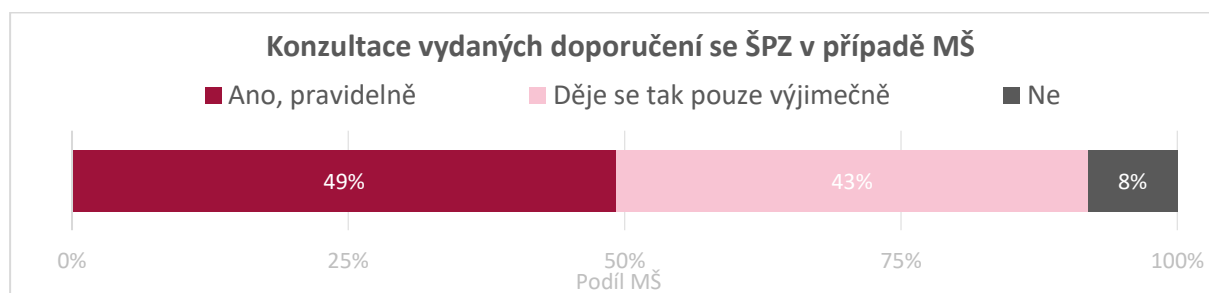

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Spolupráce je u daného typu zařízení:“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina mateřských škol účastnících se dotazníkového šetření tvrdí, že se **v případě potřeby obrací na školská poradenská zařízení** a využívají možnosti konzultace vydaných doporučení (viz Obrázek 1.15). Konzultace se školskými poradenskými zařízeními využívá **pravidelně 49 % mateřských škol, 43 % mateřských škol spíše ve výjimečných případech**. Pouze minimum mateřských škol (8 %) možnost konzultací nevyužívá. Tyto výsledky jsou tak rámcově v souladu s hodnocením ze strany školských poradenských zařízení. Přestože mají mateřské školy jisté zkušenosti s konzultacemi vydaných opatření, je zcela esenciální zaměřit se na podporu spolupráce mezi školami a školskými poradenskými zařízeními ve sledované oblasti a **posílit spolupráci zejména tam, kde konzultace probíhají výjimečně nebo vůbec**.

Obrázek 1.15: Využívání konzultací k doporučením vydaným školskými poradenskými zařízeními ze strany mateřských škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „Obrací se pedagogičtí pracovníci z Vaší školy na školské poradenské zařízení v případě, že potřebují konzultovat vydaná doporučení pro práci s konkrétním žákem?“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

I přes obecnou spokojenost mateřských škol se spoluprací se školskými poradenskými zařízeními existují **oblasti, které by mohly přispět k dalšímu zlepšení vzájemné spolupráce** (viz Obrázek 1.16). Více než polovina (**52 %**) mateřských škol by uvítala **užší spolupráci s pracovníky školských poradenských zařízení** např. ve formě častějších terénních prací. Přetížení školských poradenských zařízení vnímají i samotné mateřské školy, a proto **41 %** mateřských škol vnímá jako potřebné i **posílení personálních kapacit na straně školských poradenských zařízení**. Více než čtvrtina (**27 %**) mateřských škol by potom uvítala **zvýšenou finanční podporu** této oblasti. Téměř čtvrtina mateřských škol má za to, že by ke zlepšení spolupráce mohlo přispět **navýšení časových kapacit na straně školy** a **22 %** se domnívá, že by pomohlo **zvýšení úrovně odborných znalostí pedagogických pracovníků** v oblasti práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. V souvislosti s výše uvedeným je nezbytné doplnit, že téměř třetina (**29 %**) mateřských škol považuje **stávající úroveň spolupráce za dostačující**. Toto zjištění by mohlo být námětem pro další navazující výzkum zaměřený na identifikaci faktorů, které ovlivňují spokojenost mateřských škol (např. ve vazbě na spádovost). Další část výzkumu by mohla být zaměřena i na samotnou **aktivitu (resp. pasivitu) mateřských škol** a faktory, které přístup škol v této oblasti ovlivňují. Výsledky šetření totiž ukazují, že pouze polovina mateřských škol konzultuje vydaná doporučení pravidelně a zároveň pouze polovina mateřských škol by uvítala užší spolupráci se školskými poradenskými zařízeními.

Mateřské školy jsou si vědomy důležité role školských poradenských zařízení ve vzdělávacím systému, o čemž svědčí i odpovědi na otevřené otázky související s komplexním rozvojem dítěte. Jako jednu z významných překážek komplexního rozvoje dítěte totiž některé mateřské školy zmínily právě **dlouhé čekací lhůty** ve školských poradenských zařízeních a **nedostatečný rozsah terénní práce**. V tomto ohledu by některé mateřské školy uvítaly možnost **pravidelných návštěv** odborníků ze školských poradenských zařízení **přímo ve třídách**. Zároveň je pro některé mateřské školy důležitá i možnost **ad hoc konzultací**, což v současné době není v řadě případů možné z důvodu přetížení školských poradenských zařízení.

Mateřské školy by dále rády využívaly i služby školských poradenských zařízení, která **nejsou spádová**. Důvody mohou být různé – od nespokojenosti s poskytovanými službami po větší geografickou vzdálenost spádového zařízení. Z hlediska samotných **doporučení** vydávaných některými školskými poradenskými zařízeními vybrané školy zmiňují **vysokou míru formalismu** (tzn. zprávy jsou téměř identické).

Se specifickými problémy souvisejícími s **nepochopením ze strany školských poradenských zařízení** se potýkají potom mateřské školy, které vytváří **alternativní výchovně vzdělávací programy** (např. waldorfské školy).

V souvislosti se **specializovanými a podpůrnými pozicemi** (psychologové, speciální pedagogové, sociální pedagog, asistenti pedagoga atd.) by mateřské školy uvítaly obecně větší **flexibilitu, jistotu i předvídatelnost**. Zároveň je stále palčivým bodem i systém

financování specializovaných a podpůrných pozic (ať už z hlediska struktury podporovaných pozic či výše úvazků). Mateřské školy v tomto ohledu zmiňují ve větším měřítku než ostatní druhy škol potřebu spolupráce s **logopedy**.

Dalším problémem, který některé mateřské školy zmiňují, je **tlak zákonných zástupců na školská poradenská zařízení** (např. ve smyslu snahy získat konkrétní závěry vyšetření⁴). To potvrzují mj. i výsledky šetření provedeného ve skupině školských poradenských zařízení, kde by téměř polovina pedagogicko-psychologických poraden uvítala větší podporu v oblasti zvládání tlaku zákonných zástupců. Zákonní zástupci hrají klíčovou roli i z hlediska naplňování jednotlivých opatření v praxi, přičemž je zcela zásadní jejich porozumění vydanému opatření a související dokumentaci. Vybrané mateřské školy proto rovněž navrhují, aby byla obecně věnována **větší pozornost práci s rodiči** a jinými zákonnými zástupci. Mateřské školy by zároveň uvítaly **posílení svých kompetencí** při propojování zákonných zástupců se školským poradenským zařízením⁵ (zejména v situacích, kdy zákonní zástupci nečiní potřebné kroky), z hlediska posuzování odkladů povinné školní docházky i z hlediska **nároku na informace** o závěrech vyšetření ve školském poradenském zařízení. Ze strany mateřských škol byl vznesen i námět týkající se **opakovaného využití žádosti** o vyšetření ve školském poradenském zařízení v případě, kdy se zákonný zástupce k vyšetření nedostaví.

Vybrané mateřské školy navrhují i některá **opatření**, která by pomohla některé bariéry snáze překonat. Příkladem mohou být **stáže pracovníků školských poradenských zařízení přímo ve školách** či **posílení praxí v rámci pregraduální přípravy** učitelů zaměřených na problematiku speciální pedagogiky.

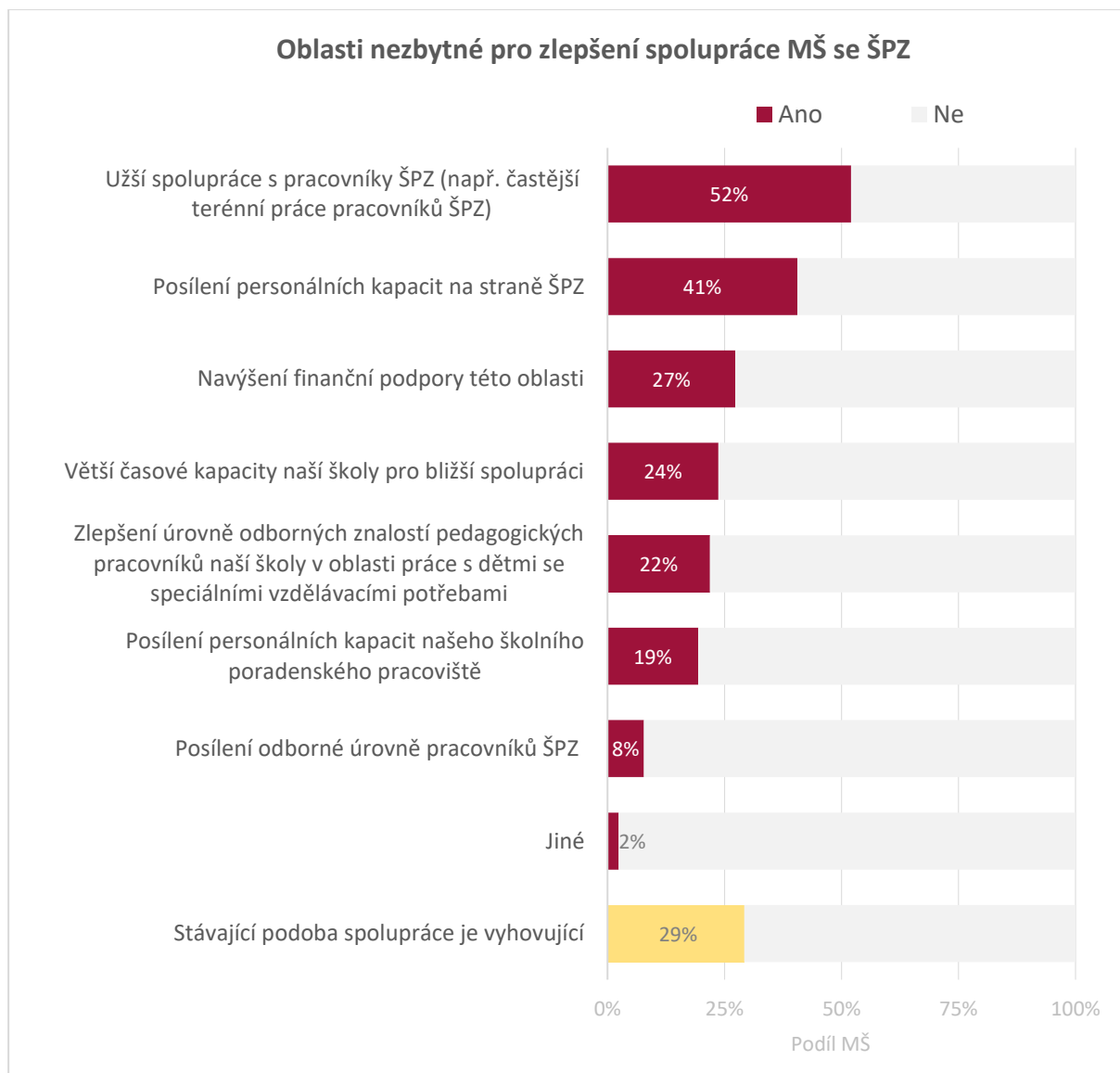
Posledním, neméně důležitým námětem, který se ve skupině mateřských škol objevil, byla **připravenost mateřských škol na vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami**. Vybrané mateřské školy nejsou v současné době dostatečně připravené na vzdělávání dětí **s atypickými poruchami**⁶ a domnívají se, že je v rámci inkluzivního přístupu nutné zajistit vzdělávání některých dětí jiným způsobem než v běžných třídách.

⁴ V případě mateřských škol jsou zmiňovány zejména odklady povinné školní docházky.

⁵ S možností propojení přímo v prostředí školy.

⁶ Např. děti s atypickými poruchami autistického spektra projevující se sklonem k afektivním a agresivním reakcím, které ohrožují své zdraví, zdraví ostatních dětí i pracovníků mateřské školy.

Obrázek 1.16: Oblasti nezbytné pro zlepšení spolupráce mateřských škol se školskými poradenskými zařízeními

Pozn.: Odpovědi na otázku „Co by podle Vás mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaši školu platí.“. N=4 324.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.5 Analýza výsledků podle krajů

Výsledky v dělení podle krajů jsou v interaktivní formě dostupné na webu datapaq.cz.

Ukazatele jsou rozdělené do pěti oblastí:

- DVPP
- Komplexní rozvoj žáka – limity
- Komplexní rozvoj žáka – silné stránky
- Komplexní rozvoj žáka – slabé stránky
- Komplexní rozvoj žáka – znevýhodnění

Data za předškolní vzdělávání jsou pro každý ukazatel v prokliku na [mateřské školy z roku 2022](#).

2 Další náměty a potřeby škol

V rámci dotazníkového šetření mohly školy⁷ v otevřených otázkách doplnit své odpovědi rozšiřujícím komentářem anebo uvést **další podněty a náměty** nad rámec témat pokrytých v dotazníku. Z otevřených odpovědí je patrné, že v prostředí škol **rezonuje mnoho dalších témat**, která souvisí zejména s aktuálním stavem vzdělávací soustavy, reformami vzdělávacího systému či aktuálním ekonomickým a geopolitickým vývojem. Tato témata považují školy za důležitá, a proto by jim měli relevantní aktéři ve vzdělávací politice věnovat zvýšenou pozornost.

Témata, která školy považují v současné době za důležitá a věnovaly se jim v otevřených odpovědích v rámci dotazníkového šetření, uvádí následující tabulka.

Tabulka 2.1: Další náměty a potřeby škol uváděné v dotazníkovém šetření

PERSONÁLNÍ POLITIKA:
Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci:
<ul style="list-style-type: none">• Nedostatek odborných pracovníků na trhu práce na národní anebo regionální úrovni (např. pedagogičtí pracovníci, psychologové, speciální pedagogové, rodilí mluvčí pro zajištění výuky cizích jazyků, překladatelé a tlumočníci, kariérní poradci, správci sítí atd.)
<ul style="list-style-type: none">• Potřebnost asistentů pedagoga (problematické nastavení systému a potřeba jejich stabilního zapojení ve větším rozsahu)
<ul style="list-style-type: none">• Poptávka škol po dalších odborných pozicích (např. logoped, fyzioterapeut, projektový manažer)
<ul style="list-style-type: none">• Důraz nejen na well-being žáků, ale i well-being pedagogických a nepedagogických pracovníků (vč. zajištění psychologické pomoci pro tyto pracovníky)
<ul style="list-style-type: none">• Nezbytnost revize povinností specializovaných a podpůrných pozic (např. snížení rozsahu přímé pedagogické činnosti metodiků prevence)
<ul style="list-style-type: none">• Rozvoj spolupráce mezi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky v rámci jedné školy
<ul style="list-style-type: none">• Podpora začínajících učitelů a s tím související revize požadavků na absolventy fakult vzdělávajících učitele
Ředitelé škol:
<ul style="list-style-type: none">• Upřesnění role ředitele (a s tím související možnost přenosu vybraných kompetencí na jiný subjekt či snížení přímé pedagogické činnosti ředitelů zejména základních škol)

⁷ Výsledky jsou uvedeny za všechny školy, tzn. mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy.

PODPORA PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI:

- Obecná metodická podpora v oblasti práce **se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**
- Vzdělávání žáků s **odlišným mateřským jazykem** (v současné době zejména žáků z Ukrajiny)
- Práce s **nadanými žáky**
- Posílení **kompetencí škol při řešení vysoké absence** žáků
- Podpora v oblasti **mediace**
- Posílení **spolupráce se školskými poradenskými zařízeními**

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ, METODICKÁ PODPORA A SDÍLENÍ DOBRÉ PRAXE:

Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci:

- Systematická tvorba individuálních **vzdělávacích plánů** pedagogických i nepedagogických pracovníků
- Potřeba **mentoringu a supervize** poskytované pedagogickým pracovníkům
- Větší podpora **sdílení zkušeností a dobré praxe mezi pedagogickými pracovníky**

Ředitelé škol:

- Zajištění supervize a efektivní podpory **ředitelům s delší praxí**
- Zajištění mentoringu, supervize a efektivní podpory **začínajícím ředitelům**
- Větší podpora sdílení zkušeností a dobré praxe **mezi řediteli**

Ostatní:

- **Cenová politika v oblasti dalšího vzdělávání** (nastavení cen kurzů, požadavku na akreditaci kurzů atd.)
- **Nevyhovující nabídka vzdělávání** ve specifických případech (např. pro školy zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona, konzervatoře, jednotřídní školy s dětmi/žáky různého věku)
- Zajištění vzdělávání pro **pracovníky školních jídelen** a jejich metodické podpory

FINANCOVÁNÍ ŠKOL:

- Nezbytnost **předvídatelnosti a stability financování**
- **Zvýšení úrovně odměňování pedagogických a nepedagogických pracovníků**
- **Odměňování ředitelů** a role zřizovatelů v této oblasti
- Vývoj objemu ostatních neinvestičních výdajů (**ONIV**)
- Problematičnost zahrnutí **nákladů souvisejících s dočasnou pracovní neschopností do ONIV**
- Podpora další digitalizace a nákupu ICT
- Otevření diskuse o **zajištění školních obědů** (příp. svačín) a **školních pomůcek** pro všechny žáky zdarma

- Diskuse o započítávání dětí zařazených do **přípravných tříd** do celkového počtu žáků školy

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA:

- Potřeba **systematické koncepce školství** vycházející z odborných poznatků, která je **odolná vůči politickým změnám**
- Dostatečný **časový prostor pro realizaci změn** a zajištění **včasné metodické podpory** ze strany MŠMT
- Posílení **komunikace MŠMT s vedením škol**
- **Provázanost jednotlivých stupňů vzdělávání** a návaznost jejich cílů vzdělávání

OBLASTI PODPORY ze strany státu, MŠMT, NPI, ČŠI, krajů, obcí, MAS, středního článku a dalších subjektů:

- Zvýšení **společenské prestiže** pedagogických i nepedagogických pracovníků
- Větší **zapojení škol do tvorby strategických dokumentů na národní i regionální úrovni**
- Dodržování termínů ze strany MŠMT (vč. včasného zaslání podkladů školám)
- Centralizace informačních kanálů (**všechny informace na jednom místě**)
- Tvorba **přehledu povinností škol** (od zákonů po metodické pokyny)
- Posílení **metodické podpory** vedení škol vč. **telefonické podpory**
- Zajištění **právní podpory** vedení škol vč. telefonické podpory
- Podpora při tvorbě **institucionálních strategických dokumentů a školních vzdělávacích programů**
- **Snížení administrativní zátěže**
- **Sjednocení výkaznictví** a dalších údajů poskytovaných různým subjektům („každá informace předávána pouze jednou“)
- Zřízení **katalogu nabídky a poptávky vybraných pozic** v krajích (např. pedagogičtí pracovníci, psychologové, speciální pedagogové, asistenti pedagoga atd.)
- **Zajištění některých činností ze strany zřizovatele** či dalších subjektů (např. správa budov, oblast veřejných zakázek, příprava projektových žádostí, mezinárodních projektů, poskytnutí vzorových interních směrnic atd.)
- Podpora v oblasti **energetického managementu**
- Posílení **metodické podpory poskytované zákonným zástupcům**, komunikace se zákonnými zástupci a zvyšování jejich informovanosti (např. o moderních výukových metodách)
- Nastavení efektivní spolupráce školy s orgány sociálně-právní ochrany dětí (**OSPOD**)
- Větší **podpora inovativního vzdělávání ze strany krajů a obcí**
- **Aktivnější role zřizovatelů v oblasti prevence** rizikových jevů (sociálně patologických jevů)
- **Zapojení škol do tvorby komunitních plánů měst a obcí**

- Podpora **spolupráce napříč vzdělávací soustavou** (např. mezi veřejnými a soukromými školami)
- Usnadnění **přístupu k mezinárodním projektům a zahraničním stážím**

ROLE A POTŘEBY ŠKOL SE SPECIFICKÝMI PARAMETRY:

- Malé školy
- Soukromé školy
- Církevní školy
- Školy zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona
- Školy při zdravotnických zařízeních
- Školy v socio-ekonomicky znevýhodněných lokalitách

Příloha – Metodologie šetření ve skupině škol

Dotazník ve skupině škol byl v první fázi připraven tak, aby zohledňoval témata vzešlá z mapování potřeb stakeholderů a požadavky MŠMT na doplnění dalších témat, a přesáhl tak stanovený limit v podobě 30 minut. V rámci pilotáže se ukázalo, že dotazník je v takovém rozsahu pro školy velmi zatěžující, a proto se školy odmítaly účastnit ve velké míře i samotné pilotáže. Na základě této skutečnosti byl rozsah dotazníku ve spolupráci s MŠMT výrazně zredukován, aby se jeho rozsah rámcově přiblížil stanoveným 30 minutám. Připomínky, které byly v rámci obou pilotáží obdrženy od respondentů, byly zohledněny v dotazníku určeném pro plošný sběr dat.

Plošné šetření ve skupině škol bylo **zahájeno 25. 11. 2022**. **Oslovení respondentů** bylo provedeno **ze strany MŠMT formou datové zprávy**. Přístup respondentů k individuálním odkazům na elektronický dotazník byl zajištěn prostřednictvím systému pro sběr dat v gesci MŠMT. Termín pro vyplnění dotazníku byl stanoven ze strany MŠMT **na 30. 11. 2022**.

Během plošného šetření byla průběžně sledována response. Na základě vyhodnocení výsledků z hlediska rozsahu získaných odpovědí byla 29. 11. 2022 rozeslána ze strany MŠMT **urgence formou e-mailu** s prodlouženým termínem pro odeslání odpovědi **do 5. 12. 2022**, neboť byly evidovány četné připomínky respondentů týkající se doby stanovené pro vyplnění dotazníku. Dne 30. 11. 2022 došlo k **výpadkům systému pro sběr dat v gesci MŠMT**, které trvaly několik pracovních dní. Respondenti se z důvodu výpadků tohoto systému nemohli přihlásit do systému pro sběr dat, tzn. neměli přístup k individuálnímu dotazníku. S ohledem na tyto technické potíže bylo ze strany MŠMT přistoupeno k druhé urgenci, která byla rozeslána 5. 12. 2022 s posunutým termínem do 9. 12. 2022.

Po tomto termínu byl ponechán ještě časový prostor pro vyplnění dotazníku ze strany respondentů, kteří se potýkali s různými technickými potížemi anebo byli v době hlavního sběru nepřítomni a projevíli zájem o účast na šetření. Dne 18. 12. 2022 byla uzavřena možnost pro odeslání dotazníku ze strany respondentů a byla vygenerována hrubá data.

Míra response dosažená v rámci šetření škol dosáhla výše **83 %** v celém souboru škol. Ve skupině **mateřských škol** činila míra response **80 %** (viz následující tabulka).

Tabulka I: Míra response ve skupině mateřských škol podle krajů

Kraj		Počet MŠ		
		Celkem	z toho:	
			Účast v šetření	Míra response
CZ010	Hlavní město Praha	445	340	76 %
CZ020	Středočeský kraj	816	629	77 %
CZ031	Jihočeský kraj	338	272	80 %
CZ032	Plzeňský kraj	282	218	77 %
CZ041	Karlovarský kraj	127	100	79 %
CZ042	Ústecký kraj	366	296	81 %
CZ051	Liberecký kraj	240	197	82 %
CZ052	Královéhradecký kraj	318	261	82 %
CZ053	Pardubický kraj	325	259	80 %
CZ063	Kraj Vysočina	294	241	82 %
CZ064	Jihomoravský kraj	690	539	78 %
CZ071	Olomoucký kraj	394	318	81 %
CZ072	Zlínský kraj	321	257	80 %
CZ080	Moravskoslezský kraj	474	397	84 %
Celkem		5 430	4 324	80 %

Zdroj: Šetření ve skupině ŠKOL, vlastní zpracování.